קדושת לוי — שמיני

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם דבר וכו' זאת החיה (ויקרא יא-א-ב) . ויש לדקדק מאי לאמר אליהם. והנראה דהנה רש"י ז"ל כתב על פסוק (שמות ב, ז) האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות, שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהוא עתיד לדבר עם השכינה לפיכך לא רצה לינק מטמא משום שעתיד לנבא לישראל מפי השכינה. והרמב"ן הקדוש כתב, מה שאסרה לנו התורה אלו הטמאים משום שאלו מולידים טבע אכזריות בגוף האדם וישראל עם קדוש צריכין להיות להם מדת החסד ולעתיד לבוא עתיד הקדוש ברוך הוא לדבר עם כל איש מישראל כמו שנאמר (יואל ג, א) ונבאו בניכם ובנותיכם, ונמצא כיון שהקדוש ברוך הוא ידבר עמהם ואיך שייך שהפה שאכל טמא ידבר עמו השכינה. וזהו הרמז וידבר כו' לאמר אליהם, הרמז שאני עתיד לאמר אליהם לכל אחד ואחד ולכך לא יאכלו דבר טמא:

* בפסוק ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עיזים לחטאת, ומסיים הכתוב שור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי ה' היום נראה אליכם (ויקרא ט, ג-ד). הנה לכאורה יש לתמוה הרי אנן קיימא לן (פסחים צו.) שלכל קרבן צריך ביקור ד' ימים ולמה בכאן צוה השם יתברך ליקח קרבן וליקרב ביום א' בלא ביקור ד' ימים. עוד בפסוק וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת כו' ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם, יש לדקדק במה שכתוב וירד מעשות החטאת, ולא כתב ויצא מעשות כמו שכתוב בפסוק של אחריו ויצאו ויברכו את העם:

ונבא לבאר מקודם מאמר חכמינו ז"ל במסכת אבות (ב, א) ר' אומר איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם כו', כי הנה ידוע גודל מעלות ישראל, כי יעקב בחר לו יה, ורצה בנו להיות לו לעם סגולה מכל העמים לעבוד אותו יום ולילה בלב תמים. והנה ידוע גודל מעלות הצדיקים העובדים אותו בלב שלר' שהם מושלים כביכו"ל בהקדוש ברוך הוא כמאמר חכמינו ז"ל (מו"ק טז:) צדיק מושל ביראת אלהים, מי מושל בי צדיק, והם למעלה ממדריגות המלאכים. ולפי זה נאמר בכוונת הכתוב (ישעיה סא, י) שוש אשיש בה', כי שלמה המלך עליו השלום אמר (משלי י, א) בן חכם ישמח אב, ואנו נקראים בנים למקום. ונמצא כשהצדיק עובד את ה' אזי כביכו"ל השם יתברך מקבל תענוג מאדם הזה. והנה דרך משל, לאב שיש לו בן והבן ההוא לא יחסר לו כלל שהון ועושר בביתו והאב יש לו מזה תענוג שהולך לבנו כאשר לבו חפץ. והנה להבן ההוא שנתן לו השם יתברך כל טוב אין לו תענוג מזה שנתן לו השם יתברך רב טוב וברכה, רק התענוג הבן ההוא הוא מה שהאב יש לו תענוג מאתו זהו שמחתו ותענוגו. כך הצדיק העובד את ה' ומוכן לרב טוב הצפון לו לעתיד לבוא אך החדוה והשעשועים שלו שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו. וזהו שוש, כלומר שאני שוש בשמחה רבה מחמת אשיש בה', שאני מביא שמחה בה' בשביל זה אני שמח שמחה רבה שזכיתי לכך להביא חדוה להשם יתברך קרוץ מחומר כמוני ישמח את הבורא ברוך הוא אשר ידו בכל משלה. והנה הטעם מה שהשם יתברך מקבל תענוג מעבודת האדם יותר מאלף אלפי אלפים כתות מלאכים שעובדים אותו, כי ידוע שיצר לב האדם רע מנעוריו ומיד לפתח חטאת רובץ, ואף על פי כן כשאדם פונה עצמו מכל עסקיו ומתחיל לעבוד את הבורא בשמחה ובלב שלם לעשות נחת ליוצרו ומתגבר על יצרו שלא לילך אחר תאוות לבו אזי השם יתברך יש לו תענוג גדול במה שהוא מכניע את היצר הרע לעבוד את השם יתברך בלב שלם:

וזה כוונו חכמינו ז"ל (סנהדרין צט.) במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, כי הקדוש ברוך הוא מקבל תענוג מבעל תשובה יותר מהצדיק גמור, שהצדיק גמור אין לו יצר הרע כבר ובקל הוא עובד אותו אבל הבעל תשובה שעד עתה היה יצרו מתגבר עליו ועכשיו שיבר אותו ומכניע אותו עד לעפר ואז להשם יתברך

תענוג גדול ממנו. וזה כוונו חכמינו ז"ל (אבות ב, א) איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושיה, דהיינו שכל עסקיו יחשוב שיעשה תענוג להשם יתברך שיתפאר השם יתברך עמו וזהו שיהיה תפארת לעושיה, דהיינו להשם יתברך שהוא ברא אותו. ומפרש ותפארת לו, כלומר למה הוא תפארת להשם יתברך ממנו ולא מכל המלאכים והשרפים. ואמר מן האדם, כלומר עבור שהוא אדם לבוש בגשמיות ואף על פי כן הוא מתגבר את עצמו לעבוד אותו בלב שלם ומזה בעצמו השם יתברך מתפאר עצמו עם בריותיו יותר מכל המלאכים והשרפים שעובדים אותו:

והנה ידוע מה שכתב האלשיך, על פסוק (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שלא יהיו ישראל סבורים שהשם יתברך ישכון בבית המקדש לבד, רק שהעיקר שהשכינה תשרה בישראל. וזה אמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כלומר ושכנתי בישראל אשכון ולא בבית המקדש לבד. והנה אמרו רבותינו ז"ל כל האומר ושחט אותו על ירך המזבח כו', אפילו שהוא עכו"ם כו'. ונבוא לבאר מאמר חכמינו ז"ל, כי הנה ידוע כי מהראוי היה שישראל יקרבו עצמם לה' לכפר עליהם אך שהשם יתברך ברוב רחמיו ציוה להקריב בהמה חלף האדם עצמו ולכן כשהאדם אומר ושחט אותו יחשוב בדעתו כמו שאמרו חכמינו ז"ל ושחט אותו, דהיינו אותו עצמו הוא רוצה לשחוט בשביל אהבת הבורא וזהו ושחט אותו. ואזי כשחושב כך אז אפילו הוא עכו"ם כו', כי זה הוא דבר גדול לחשוב להקריב את עצמו. והנה משום הכי צוה הקדוש ברוך הוא לטעון ביקור לקרבן, כי כשהקריבו קרבן הצריכו לחשוב שהקרבן יהיה חלף עצמו וכאילו הוא עצמו הקריב עצמו. והנה יש ד' יסודות בבהמה, ולכן בכל יום ויום היה הביקור להוציא אותו מיסוד הבהמה עד שיצא מיסוד הבהמה כדי שיהיה חשוב כאדם עצמו. והנה הכא ביום השמיני דמלואים לא הצריכו ביקור, כי הקרבן לא היה פועל באותו הזמן, כי לא הצריכו לקרבנות בשביל לכפר עליהם, כי אז היה להם הזדככות והיו מטוהרים מכל חטא ועון רק הקרבנות היו לשמוח לפני ה' ולכן היה השראת השכינה במשכן בשביל אהבת הבורא לישראל דוקא שהיה עת רצון מחמת שהיו ישראל אז במדריגה גדולה ובמעלה עליונה ולא בשביל הקרבנות, כי לא הצרוכו הקרבנות אז לכפר כו', ומזה הטעם לא היה טעון ביקור:

וזה כוון הכתוב קחו שעיר עיזים, כלומר קחו השתא. ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה', כלומר קחו מיד היום לזבוח לפני ה'. ועל מה לא היה טעון ביקור על זה אמר הכתוב כי היום ה' נראה אליכם, כלומר השראת שכינתו תהיה אליכם, כלומר בשבילכם ולא בשביל הקרבן, רק מחמת שאוהב אתכם הוא משרה שכינתו ביניכם לכן לא הצריכו ד' ימים ביקור. והנה העיקר למדריגה של כהן גדול שכיפר על כל ישראל היה צריך להיות במדריגה יותר מכל ישראל לכן היה מכפר על כל ישראל. והנה עיקר השראת השכינה על האדם הוא כשמנהיג את העולם ועוסק עם כל אחד ואחד לקרב אותו לעבודת הבורא ברוך הוא כל אחד ואחד לפי מדריגתו אז בזכותא דרבים שעוסק עמם שמא יחזרו בתשובה והשם יתברך משרה שכינתו עמנו. והנה זה הצדיק שאינו מקרב כל כך לעסוק עם כל אחד לקרב אל הבורא רק מחזיק לעצמו אזי אין השכינה שורה עליו כל כך, כי ליכא זכותא דציבורא. ולזה כוון הכתוב וישא אהרן את ידיו, כלומר נשא את עצמו להיות מופרש ומובדל מישראל להיות בעצמו שלא לעסוק עמהם. אל כל העם, כלומר מה שהיה עד עכשיו אל כל העם, כלומר שעסק עמהם ועכשיו וישא אהרן את עצמו מהם לכן וירד מעשות החטאת, כלומר שירד מהשראת שכינתו שעד עתה לא היה יכול לעשות החטאת העולה והשלמים, כי כתבנו שבהיות כהן גדול מקריב קרבן בשביל ישראל היה צריך להיות במדריגה גדולה ועתה שהופרש את עצמו מהם שלא היה זכותא דרבים עליו ולא היה במדריגה גדולה כל כך שיהיה יכול להקריב קרבן בשביל כל ישראל. ואחר כך ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד ויצאו, כלומר ממדריגתם שהיו עד עכשיו שלא להיות פרוש ומובדל מן הציבור רק לעסוק עמהם כאשר היה בתחילה ויברכם וירא כבוד ה' אל כל העם, והתחיל גם עליהם לשרות שכינתו כבראשונה מחמת שהיו עוסקים עם הציבור והיה בזכותא דציבורא להשרות שכינתו עליהם יותר מאם היה פורשין מן הציבור אמן כן יהי רצון: